

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2020. gada 23. janvārī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Elektroenerģijas iekšējais tirgus – Direktīva 2009/72/EK – 3. pants – Patērētāju aizsardzība – 37. pants – Regulatīvās iestādes uzdevumi un kompetence – Strīdu izšķiršana ārpustiesas kārtībā – Jēdziens “puse” – Tiesības celt prasību pret valsts regulatīvās iestādes lēmumu – Mājsaimniecību lietotāja sūdzība par elektroenerģijas sadales sistēmas operatoru uzņēmumu

Lietā C-578/18

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa, Somija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2018. gada 7. septembrī un kas Tiesā reģistrēts 2018. gada 14. septembrī, tiesvedībā, ko uzsākusi

Energiavirasto,

piedaloties:

A,

Caruna Oy,

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs J. Regans [*E. Regan*], tiesneši I. Jarukaitis [*I. Jarukaitis*] (referents), E. Juhāss [*E. Juhász*], M. Ilešičs [*M. Ilešić*] un K. Likurģs [*C. Lycourgos*],

ģenerālvokāts: E. Tančevs [*E. Tanchev*],

sekretāre: S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2019. gada 19. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Energiavirasto* vārdā – *N. Kankaanrinta*,
- A vārdā – pats lietas dalībnieks,
- Somijas valdības vārdā – *H. Leppo* un *J. Heliskoski*, pārstāvji,
- Ungārijas valdības vārdā – *M. Z. Fehér* un *Z. Wagner*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – somu.

- Nīderlandes valdības vārdā – *M. Bulterman* un *M. de Ree*, pārstāvji,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *M. Huttunen* un *O. Beynet*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2019. gada 24. oktobra tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu (OV 2009, L 211, 55. lpp.) 37. pantu.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā, kuru uzsākusi *Energiavirasto* (Elektroenerģijas iestāde, Somija), par šīs iestādes atteikumu piešķirt A puses statusu procedūrā, kurā *Caruna Oy*, kas ir elektroenerģijas sadales sistēmas operators uzņēmums, ir tikusi izskatīta pēc A iesniegtās sūdzības.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2009/72 preambulas 37., 42., 51. un 54. apsvērumā ir noteikts:
 - “(37) [...] Tāpat energoregulatoriem būtu jāpiešķir pilnvaras [...] palīdzēt nodrošināt patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu pilnīgu efektivitāti. [...]”
 - (42) Visām [Eiropas Savienības] rūpniecības un tirdzniecības nozarēm, tostarp mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, un visiem Savienības pilsoņiem, kas izmanto iekšējā tirgus saimniecisko labumu, vajadzētu būt arī iespējai izmantot augstu patērētāju aizsardzības līmeni, un jo īpaši [...] māsaimniecību lietotājiem [...]. Tāpat šiem lietotājiem būtu vajadzīga iespēja izmantot tiesības uz izvēli, taisnīgumu, pārstāvniecību un domstarpību izšķiršanas mehānismus.
 - [..]
 - (51) Šajā direktīvā galvenā nozīme būtu jāpiešķir patērētāju interesēm, un pakalpojuma kvalitātei vajadzētu būt vienai no elektroenerģijas uzņēmumu galvenajām atbildībām. Būtu jāpastiprina un jānodrošina pašreizējās patērētāju tiesības, un tam būtu jāietver lielāka pārredzamība. Patērētāju aizsardzībai būtu jānodrošina, ka visi patērētāji plašākā [Savienības] perspektīvā gūst labumu no konkurētspējīga tirgus. Patērētāju tiesību ievērošana būtu jāīsteno dalībvalstīm vai, ja dalībvalsts tā paredz, regulatīvajām iestādēm.
 - [..]
 - (54) Efektīvi un visiem patērētājiem pieejami domstarpību izšķiršanas līdzekļi garantē patērētāju lielāku aizsardzību. Dalībvalstīm būtu jāievieš ātras un efektīvas sūdzību izskatīšanas procedūras.”

- 4 Šīs direktīvas 1. pants ir formulēts šādi:

“Ar šo direktīvu paredz kopīgus noteikumus elektroenerģijas ražošanai, pārvadei, sadalei un piegādei, kā arī patērētāju aizsardzības noteikumus, lai [Savienībā] uzlabotu un integrētu konkurētspējīgus elektroenerģijas tirgus. [..] Tā arī nosaka elektroenerģijas patērētāju vispārējās saistības un tiesības un precizē konkurences prasības.”

- 5 Šīs direktīvas 2. pantā “Definīcijas” ir tostarp noteikts, ka “[š]ajā direktīvā piemēro šādas definīcijas: [..] “mājsaimniecību lietotājs” ir lietotājs, kas pērk elektroenerģiju mājsaimniecības patēriņam, bet ne saimnieciskai vai profesionālai darbībai”.

- 6 Šīs pašas direktīvas 3. pantā “Sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas saistības un lietotāju [patērētāju] aizsardzība” ir paredzēts:

“[..]

7. Dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai aizsargātu tiešos lietotājus, un jo īpaši nodrošina pietiekamu aizsardzību neaizsargātiem lietotājiem. [..] Tās nodrošina patērētāju aizsardzību augstā līmenī, jo īpaši attiecībā uz [līguma noteikumu un nosacījumu pārskatāmību], vispārīgu informāciju un domstarpību izšķiršanas kārtību. [..] Vismaz attiecībā uz mājsaimniecību lietotājiem minētie pasākumi ietver I pielikumā minētos pasākumus.

[..]

13. Dalībvalstis nodrošina, ka neatkarīgs mehānisms, piemēram, enerģētikas ombuds vai patērētāju organizācija, nodrošina sūdzību efektīvu izskatīšanu un domstarpību ārpustiesas izšķiršanu.”

- 7 Direktīvas 2009/72 36. pants “Regulatīvās iestādes vispārējie mērķi” noteic:

“Pildot šajā direktīvā noteiktos regulatīvos uzdevumus, regulatīvā iestāde veic visus piemērotos pasākumus, lai 37. pantā noteikto pienākumu un pilnvaru robežās ciešā sadarbībā ar citām atbilstīgām valsts iestādēm, tostarp konkurences iestādēm, un neskarot to kompetenci, sekmētu šādu mērķu sasniegšanu:

[..]

g) [..] palīdz[ē]t nodrošināt patērētāju aizsardzību;

[..].”

- 8 Šīs direktīvas 37. pants “Regulatīvās iestādes pienākumi un pilnvaras” paredz:

“1. Regulatīvajai iestādei ir šādi pienākumi:

[..]

b) nodrošināt, ka pārvades un sadales sistēmu operatori un, attiecīgā gadījumā, sistēmu īpašnieki, kā arī visi elektroenerģijas uzņēmumi pilda saistības, kas izriet no šīs direktīvas un citiem attiecīgajiem [Savienības] tiesību aktiem, tostarp saistības, kas attiecas uz pārrobežu jautājumiem;

[..]

j) pārtraudzīt [..] sūdzīb[as] no mājsaimniecību lietotājiem [..];

[..]

- n) kopā ar citām attiecīgajām iestādēm sekmēt patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu, tostarp I pielikumā minēto, efektivitāti un īstenošanu;

[..]

2. Ja dalībvalsts tā noteikusi, 1. punktā izklāstītos pārraudzības pienākumus var veikt citas iestādes, kas nav regulatīvā iestāde. Tādā gadījumā informāciju, ko gūst no šādas pārraudzības, pēc iespējas drīz dara pieejamu regulatīvajai iestādei.

[..]

3. Ja saskaņā ar 13. pantu ir norīkots neatkarīgs sistēmas operators, papildus uzdevumiem, kādi tai ir saskaņā ar šā panta 1. punktu, regulatīvā iestāde:

[..]

- b) [..] darbojas kā domstarpību izšķiršanas iestāde starp neatkarīgo sistēmas operatoru un pārvades sistēmas īpašnieku attiecībā uz sūdzībām, ko saskaņā ar 11. punktu iesniegusi kāda no pusēm;

[..].

4. Dalībvalstis nodrošina, ka regulatīvajām iestādēm ir piešķirtas vajadzīgās pilnvaras, lai tās varētu efektīvi un bez kavēšanās veikt 1., 3. un 6. punktā minētos pienākumus. Tādēļ regulatīvajai iestādei ir vismaz šādas pilnvaras:

[..]

- e) atbilstīgas tiesības veikt izmeklēšanu un attiecīgas pilnvaras izšķirt domstarpības atbilstīgi 11. un 12. punktam.

5. Ja saskaņā ar V nodaļu ir norīkots pārvades sistēmas operators, papildus pienākumiem un pilnvarām, kādas tai ir saskaņā ar šā panta 1. un 4. punktu, regulatīvajai iestādei piešķir vismaz šādus pienākumus un pilnvaras:

[..]

- c) darboties kā domstarpību izšķiršanas iestādei starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru attiecībā uz sūdzībām, kas iesniegtas saskaņā ar 11. punktu;

[..].

11. Visas personas, kam ir sūdzības par pārvades vai sadales sistēmas operatoriem saistībā ar šajā direktīvā noteiktajiem operatora pienākumiem, var iesniegt sūdzību regulatīvajai iestādei, kas – rīkojoties kā domstarpību izšķiršanas iestāde – pieņem lēmumu divos mēnešos pēc sūdzības saņemšanas. Šo termiņu var pagarināt par diviem mēnešiem, ja regulatīvā iestāde lūdz papildu informāciju. Šo pagarināto termiņu var vēl pagarināt, ja tam piekrīt sūdzības iesniedzējs. Regulatīvās iestādes lēmums ir saistošs, ja vien tas netiek atcelts pārsūdzības kārtībā.

12. Ikvienu personu, ko skar attiecīgais lēmums un kam ir tiesības iesniegt sūdzību par lēmumu, kurš attiecas uz metodiku un pieņemts saskaņā ar šo pantu, vai – ja regulatīvajai iestādei ir pienākums apspriesties – par ierosinātajiem tarifiem vai metodiku, var, vēlākais, divos mēnešos vai dalībvalstu noteiktā īsākā termiņā pēc lēmuma vai lēmuma priekšlikuma publicēšanas iesniegt sūdzību tā pārskatīšanas nolūkā. Šāda sūdzība neaptur lēmuma piemērošanu.

[..]

15. Šā panta 11. un 12. [punktā] minētās sūdzības neskar pārsūdzības tiesību izmantošanu saskaņā ar Kopienas un/vai attiecīgo valstu tiesību aktiem.

16. Regulatīvās iestādes savus lēmumus pilnībā pamato, lai ļautu tiesu iestādēm veikt pārskatīšanu. Šie lēmumi ir pieejami sabiedrībai, vienlaikus saglabājot komerciāli jutīgas informācijas konfidencialitāti.

17. Dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai puse, kuru skar regulatīvās iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no iesaistītajām pusēm un valdībām neatkarīgā struktūrā.”

- 9 Direktīvas 2009/72 I pielikums ir veltīts patērētāju aizsardzības pasākumiem. No šā pielikuma 1. punkta d) apakšpunkta it īpaši izriet, ka šīs direktīvas 3. pantā paredzētie pasākumi ir noteikti, lai ļautu klientiem izvēlēties no dažādiem norēķināšanās veidiem, kas nerada lietotāju nepamatotu diskrimināciju. Turklāt minētā pielikuma 1. punkta f) apakšpunktā ir precizēts, ka šīs direktīvas 3. pantā noteikto pasākumu mērķis ir, ka klienti “gūst labumu no pārskatāmām, vienkāršām un lētām sūdzību izskatīšanas procedūrām. Jo īpaši visiem patērētājiem ir tiesības uz augsta līmeņa pakalpojumiem un to, ka viņu elektroenerģijas pakalpojumu sniedzējs izskata sūdzības. Šādas [strīdu] ārpustiesas izšķiršanas procedūras ļauj taisnīgi un ātri – ja iespējams, trīs mēnešos – izšķirt domstarpības, izveidojot atlīdzības un/vai kompensācijas sistēmu, ja tāda ir pamatota. Tām pēc iespējas vajadzētu būt atbilstīgām principiem, kas izklāstīti Komisijas Ieteikumā 98/257/EK (1998. gada 30. marts) par principiem, kas piemērojami iestādēm, kuras ir atbildīgas par patērētāju strīdu izšķiršanu ārpustiesas kārtībā [(OV 1998, L 115, 31. lpp.)]”.

Somijas tiesības

- 10 Saskaņā ar *laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun (590/2013)* (Likums (590/2013) par elektroenerģijas un gāzes tirgus uzraudzību, turpmāk tekstā – “Uzraudzības likums”) 5. pantu Elektroenerģijas iestāde ir atbildīga par šā likuma 2. pantā minēto valsts un Savienības normatīvo un administratīvo tiesību normu piemērošanas kontroli un ar šajā 2. pantā norādīto regulējumu tai paredzēto citu uzdevumu izpildi.
- 11 Saskaņā ar Uzraudzības likuma 6. panta 1. punkta 13. apakšpunktu Elektroenerģijas iestādei kā valsts regulatīvai iestādei – Savienības tiesību aktu elektroenerģijas un dabasgāzes jomā izpratnē – savas darbības ietvaros ir uzdots garantēt to patērētāju aizsardzības pasākumu efektivitāti un īstenošanu, kuri attiecas uz dabasgāzes un elektroenerģijas tirgu.
- 12 *Sähkömarkkinalaki (588/2013)* (Elektroenerģijas tirgus likums (588/2013), turpmāk tekstā – “Elektroenerģijas tirgus likums”) 57. panta 2. punktā noteikts, ka sadales sistēmas operatoram ir jāpiedāvā patērētājiem dažādi apmaksas veidi elektroenerģijas rēķinu apmaksai. Piedāvātās alternatīvas nedrīkst ietvert nepamatotus nosacījumus vai nosacījumus, kas diskriminē dažādas klientu grupas.
- 13 Elektroenerģijas tirgus likuma 106. panta 2. punktā ir noteikts, ka Elektroenerģijas iestāde ir atbildīga par šā likuma, uz tā pamata pieņemto normatīvo un administratīvo tiesību aktu, kā arī par atļauju, kas izdotas, pamatojoties uz šo likumu, ievērošanas uzraudzību. Atbilstoši šai normai uzraudzību

reglamentē no Uzraudzības likuma atsevišķs akts. Saskaņā ar šā 106. panta 4. punktu *kuluttaja-asiamies* (Patērētāju ombuds, Somija) no patērētāju aizsardzības viedokļa uzrauga minētā likuma 13. nodaļā minēto līgumu klauzulu (elektroenerģijas līgumu) likumību.

- 14 Saskaņā ar Elektroenerģijas tirgus likuma 114. pantu pārsūdzību par Elektroenerģijas iestādes lēmumu, kas pamatots ar Elektroenerģijas tirgus likumu, var iesniegt saskaņā ar kārtību, kas noteikta *hallintolainkäyttölaki* (586/1996) (Pirmstiesas un tiesas administratīvā procesa likums (586/1996)). Šā likuma 5. panta 1. punktā ir noteikts, ka ar “pārsūdzamu lēmumu” ir jāsaprot “akts, ar kuru lieta ir izņemta pēc būtības vai noraidīta kā nepieņemama”, lai gan šā paša likuma 6. panta 1. punktā ir paredzēts, ka pārsūdzību par lēmumu var iesniegt persona, kurai lēmums ir adresēts vai kuras tiesības, pienākumi vai intereses ar to tiek tieši skartas.

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 15 A, kurš ir mājāsaimniecību lietotājs, noslēdza elektroenerģijas piegādes līgumu ar elektroenerģijas sadales sistēmas operatoru uzņēmumu, kas tagad ir *Caruna*. 2013. gada 5. septembrī viņš nosūtīja Elektroenerģijas iestādei elektroniskā pasta vēstuli, lai lūgtu tai pārbaudīt, vai šā uzņēmuma praktizētais rēķinu izrakstīšanas veids atbilst Elektroenerģijas tirgus likumam, it īpaši šā likuma 57. panta 2. punktam, kurā ir paredzēts, ka sadales sistēmas operatoram ir jāpiedāvā patērētājiem dažādi apmaksas veidi to elektroenerģijas rēķinu apmaksai atbilstoši Direktīvas 2009/72 I pielikuma 1. punkta d) apakšpunktam. Pārbaudījusi šā rēķinu izrakstīšanas veida tiesiskumu, Elektroenerģijas iestāde 2014. gada 31. martā pieņēma lēmumu, ka *Caruna* nav pārkāpusi Elektroenerģijas tirgus likuma 57. panta 2. punktu un ka nav jāveic nekādi pasākumi. Šajā lēmumā A tika norādīts kā “izmeklēšanas pieprasītājs”.
- 16 Ar 2014. gada 28. aprīļa lēmumu Elektroenerģijas iestāde noraidīja A 2014. gada 31. martā iesniegto sūdzību par šo lēmumu kā nepieņemamu, kā arī A lūgumu viņam piešķirt puses statusu procedūrā. Tad A vērsās *Helsingin hallinto-oikeus* (Helsinki Administratīvā tiesa, Somija) ar prasību viņam atzīt puses statusu procedūrā lietā, kuru izskata šī iestāde, atcelt šīs pēdējās minētās iestādes 2014. gada 31. martā un 28. aprīlī pieņemtos lēmumus un nosūtīt lietu minētajai iestādei jauna nolēmuma pieņemšanai. Ar 2016. gada 23. maija spriedumu šie prasījumi tika apmierināti.
- 17 Elektroenerģijas iestāde šo spriedumu pārsūdzēja iesniedzējtiesā *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa, Somija), apgalvojot – tas, ka A tai ir nosūtījis lūgumu veikt izmeklēšanu, nepiešķir viņam ne puses statusu tās pieņemtajā lēmumā, ne arī tiesības celt prasību tiesā pret šo lēmumu.
- 18 Iesniedzējtiesa izklāsta, ka tai ir jāizskata jautājums par to, vai A bija tiesības vērsties valsts tiesā ar prasību pret Elektroenerģijas iestādes lēmumu neveikt pasākumus attiecībā uz elektroenerģijas sadales sistēmas operatoru uzņēmumu.
- 19 Tā norāda, ka valsts tiesu judikatūrā tiek atbalstīta Elektroenerģijas iestādes nostāja, saskaņā ar kuru pamatlietā A bija tikai lietas uzsācēja statuss un viņam nebija tiesību celt prasību tiesā pret šīs iestādes lēmumu.
- 20 Tomēr, tā kā Tiesas judikatūras nav un Direktīvā 2009/72 nav jēdziena “puse” definīcijas, tā jautā, vai tās 37. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka elektroenerģijas sadales sistēmas operatora uzņēmuma mājāsaimniecību lietotāju, kurš uzskata, ka viņam kā patērētājam ir nodarīts kaitējums ar šā uzņēmuma praktizēto rēķinu izrakstīšanas veidu, un kurš vērsas pie regulatīvās iestādes, var kvalificēt par “pusi” šīs normas izpratnē un tas var vērsties tiesā ar prasību pret šīs iestādes pieņemtu lēmumu neveikt pasākumus attiecībā uz minēto uzņēmumu.

- 21 Šādos apstākļos *Korkein hallinto-oikeus* (Augstākā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai Direktīvas 2009/72 [..] 37. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka personu, kas ir elektroenerģijas sadales sistēmas operatora uzņēmuma patērētājs lietotājs un pēc kuras lūguma regulatīvajā iestādē ir tikusi iesniegta sūdzība pret minēto uzņēmumu, ir jāuzskata par “pusi” minētā panta 17. punkta izpratnē, kuru skar minētās iestādes lēmums un kurai līdz ar to ir tiesības celt prasību valsts tiesā par valsts regulatīvās iestādes lēmumu, kas ir pieņemts attiecībā uz šo pašu uzņēmumu?
- 2) Vai patērētājam lietotājam, ja pirmajā jautājumā apzīmētā persona nav jāuzskata par “pusi” Direktīvas 2009/72 37. panta izpratnē, esot apelācijas sūdzības iesniedzēja statusā pamatlietā, ir, pamatojoties uz kādu citu juridisko pamatu, no Savienības tiesībām izrietošas tiesības piedalīties viņa iesniegta lūguma par pasākumu veikšanu izskatīšanā regulatīvajā iestādē vai tiesības ierosināt izskatīt lietu valsts tiesā, vai arī uz šo jautājumu ir jāatbild saskaņā ar valsts tiesībām?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 22 Ar saviem diviem jautājumiem, kuri ir jāaplūko kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2009/72 37. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm tiek noteikts pienākums piešķirt regulatīvai iestādei kompetenci izšķirt strīdus starp mājsaimniecību lietotājiem un sistēmas operatoriem un līdz ar to mājsaimniecību lietotājiem, kuri iesnieguši sūdzību šajā iestādē pret sistēmas operatoru, piešķirt “puses” statusu šīs normas izpratnē un pēc šādas sūdzības – tiesības iesniegt prasību pret minētās iestādes pieņemto lēmumu.
- 23 Saskaņā ar Direktīvas 2009/72 1. pantu tās mērķis ir noteikt kopīgus noteikumus elektroenerģijas ražošanai, pārvadei, sadalei un piegādei, kā arī patērētāju aizsardzības noteikumus, lai Savienībā uzlabotu un integrētu konkurētspējīgus elektroenerģijas tirgus. Šim nolūkam minētās direktīvas 3. pantā tostarp ir noteikti dalībvalstu pienākumi attiecībā uz patērētāju aizsardzību, ieskaitot tos, kuri ir saistīti ar sūdzību izskatīšanu un strīdu ārpustiesas atrisināšanu, bet šīs direktīvas 37. pantā ir definēti regulatīvās iestādes uzdevumi un kompetences.
- 24 Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (spriedumi, 2012. gada 19. jūlijs, A, C-33/11, EU:C:2012:482, 27. punkts, un 2017. gada 15. marts, *Al Chodor*, C-528/15, EU:C:2017:213, 30. punkts).
- 25 Šajā lietā, runājot par Direktīvas 2009/72 37. panta formulējumu, ir jākonstatē, ka uzdevumos un kompetencē, kas valsts regulatīvajai iestādei ir jāpiešķir vismaz saskaņā ar šīs direktīvas 37. panta 4. punkta e) apakšpunktu un 5. punkta c) apakšpunktu, ir ietvertas atbilstošas izmeklēšanas tiesības un pierādījumu savākšanas pilnvaras, kas ir vajadzīgas strīdu izšķiršanai saskaņā ar minētās direktīvas 37. panta 11. un 12. punktu, kā arī uzdevums izšķirt strīdus starp vertikāli integrētu uzņēmumu un pārvades sistēmas operatoru pēc jebkādas sūdzības, kas iesniegta saskaņā ar šīs pašas direktīvas 37. panta 11. punktu.
- 26 Šajā pēdējā minētajā normā ir paredzēts, ka jebkura persona, kam ir iebildumi par pārvades vai sadales sistēmas operatoru saistībā ar šajā direktīvā noteiktajiem operatora pienākumiem, var iesniegt sūdzību regulatīvajai iestādei, kas – rīkojoties kā domstarpību izšķiršanas iestāde – divu mēnešu laikā pēc sūdzības saņemšanas, ko konkrētos gadījumos var pagarināt, pieņem lēmumu. Šīs iestādes lēmums ir saistošs, izņemot, ja tas nav atcelts apelācijas kārtībā. Direktīvas 2009/72 37. panta 12. punktā ir paredzēta procedūra, kas ļauj jebkurai personai, ko skar attiecīgais lēmums un kam ir tiesības iesniegt sūdzību par saskaņā ar šīs direktīvas 37. pantu pieņemtu lēmumu attiecībā uz metodiku vai – ja regulatīvajai iestādei ir pienākums apspriesties – par ierosinātajiem tarifiem vai metodiku, iesniegt sūdzību tā pārskatīšanas nolūkā.

- 27 Turklāt Direktīvas 2009/72 37. panta 15.–17. punktā ir tostarp paredzēts, ka šā panta 11. un 12. punktā minētās sūdzības neliedz izmantot Savienības vai valsts tiesībās paredzētos tiesību aizsardzības līdzekļus, ka regulatīvām iestādēm savi lēmumi ir jāpamato pilnībā, lai ļautu tiesu iestādēm veikt kontroli, un ka dalībvalstis nodrošina piemērotus valsts līmeņa mehānismus, lai puse, kuru skar regulatīvās iestādes lēmums, varētu šo lēmumu pārsūdzēt no iesaistītajām pusēm un valdībām neatkarīgā struktūrā.
- 28 No visām šīm normām izriet, ka regulatīvai iestādei, izskatot saskaņā ar Direktīvas 2009/72 37. panta 11. un 12. punktu iesniegtu sūdzību, ir strīdu ārpustiesas izšķiršanas organisma kompetence un ka šā strīda pusēm ir tiesības celt prasību par šīs iestādes pieņemto lēmumu pēc sūdzības, ja rezultāts tām ir bijis nelabvēlīgs.
- 29 Tomēr ir jākonstatē, ka šajās tiesību normās nav precizēts, vai šī kompetence ietver jautājumu par strīdu izšķiršanu starp mājtsaimniecību lietotājiem un sistēmas operatoriem, un ka Direktīvas 2009/72 37. pantā minētie jēdzieni “puse” vai “skartā puse” tajā netiek definēti, un tādējādi šā 37. panta formulējums neļauj noteikt, vai šis jēdziens ietver mājtsaimniecību lietotāju, kas ir iesniedzis sūdzību par sistēmas operatora izdarīto šīs direktīvas noteikumu pārkāpumu, un līdz ar to – vai uz šāda veida strīdu noteikti attiecas ārpustiesas strīdu izšķiršanas kompetence, kas dalībvalstīm ir jāpiešķir regulatīvajai iestādei.
- 30 Pirmkārt, šai sakarā jānorāda, ka Direktīvas 2009/72 37. panta 1. punkta b) apakšpunktā piešķirot regulatīvai iestādei uzdevumu nodrošināt, ka pārvades un sadales sistēmas operatori un attiecīgā gadījumā – tikla īpašnieki, kā arī elektroenerģijas uzņēmumi ievēro savus pienākumus atbilstoši šai direktīvai un citiem piemērojamiem Savienības tiesību noteikumiem, nav atsaucies uz regulatīvās iestādes kompetenci strīdu izšķiršanā.
- 31 Otrkārt, neviens no Direktīvas 2009/72 37. panta noteikumiem, kurā ir atsaucies uz regulatīvās iestādes strīdu izšķiršanas kompetenci, nefiksē strīdus starp mājtsaimniecību lietotājiem un sistēmas operatoriem. Tā tas ir it īpaši 37. panta 3. punkta b) apakšpunktā, kurš tieši attiecas uz strīdiem starp neatkarīgu sistēmas operatoru un pārvades sistēmas tikla īpašnieku, 37. panta 4. punkta e) apakšpunktā, kurā ir paredzētas izmeklēšanas tiesības, un 37. panta 5. punkta c) apakšpunktā, kas attiecas uz strīdiem starp vertikāli integrētu uzņēmumu un sistēmas operatoru.
- 32 Treškārt, Direktīvas 2009/72 37. panta 1. punkta j) apakšpunktā regulatīvai iestādei ir dots uzdevums uzraudzīt mājtsaimniecību lietotāju sūdzības un tā 1. punkta n) apakšpunktā – pienākums, sadarbojoties ar citām kompetentām iestādēm, palīdzēt nodrošināt patērētāju aizsardzības pasākumu, ietverot šīs direktīvas I pielikumā minēto, efektivitāti un īstenošanu. Minētās direktīvas 37. panta 2. punktā ir noteikts – ja dalībvalsts tā paredzējusi, šā panta 1. punktā izklāstītos pārraudzības un kontroles uzdevumus var veikt citas iestādes, kas nav regulatīvā iestāde.
- 33 Attiecībā uz kontekstu, kurā iekļaujas Direktīvas 2009/72 37. pants, un uz tiesiskā regulējuma, kurā tas ietilpst, mērķi jānorāda, pirmkārt, ka šīs direktīvas 42., 51. un 54. apsvērumā ir noteikts, ka mājtsaimniecību lietotājiem ir jābūt iespējai izmantot domstarpību izšķiršanas mehānismus, ka galvenā nozīme minētajā direktīvā ir patērētāju interesēm, ka dalībvalstīm vai, ja dalībvalsts to paredz, regulatīvajām iestādēm ir jānodrošina patērētāju tiesību ievērošana, ka efektīvi un pieejami patērētāju tiesību aizsardzības līdzekļi ir garantija labākai patērētāju aizsardzībai un ka dalībvalstīm ir jāievieš ātras un efektīvas procedūras sūdzību izskatīšanai.
- 34 Otrkārt, kā ir atgādināts šā sprieduma 23. punktā, Direktīvas 2009/72 mērķis atbilstoši tās 1. pantam tostarp ir ieviest patērētāju aizsardzības noteikumus un definēt elektroenerģijas patērētāju tiesības. Tādējādi šīs direktīvas 3. pantā ir paredzēti dalībvalstu pienākumi nodrošināt patērētāju aizsardzību. Tā 7. punktā tām ir noteikts, ka jāgarantē paaugstināts patērētāju aizsardzības līmenis, it īpaši attiecībā uz strīdu atrisināšanas mehānismiem. Pasākumi, kurus dalībvalstis veic šajā sakarā atbilstoši šai normai un minētās direktīvas I pielikumam, uz kuru tā atsaucas, ir paredzēti, lai saskaņā ar šā pielikuma 1. punkta

f) apakšpunktu nodrošinātu, ka klienti izmanto pārredzamas, vienkāršas un lētas procedūras to sūdzību izskatīšanai, jo šim ārpustiesas strīdu izšķiršanas procedūrām ir jāļauj panākt strīdu taisnīgu un ātru izskatīšanu. Šai nolūkā Direktīvas 2009/72 3. panta 13. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis uzrauga, lai neatkarīgs mehānisms, piemēram, enerģētikas ombuds vai patērētāju organizācija, nodrošinātu sūdzību efektīvu izskatīšanu un strīdu ārpustiesas izšķiršanu.

- 35 Treškārt, kas attiecas uz regulatīvo iestādi, Direktīvas 2009/72 preambulas 37. apsvērumā ir teikts, ka energoregulatoriem būtu jāpiešķir pilnvaras garantēt patērētāju tiesību aizsardzības pasākumu pilnīgu efektivitāti. Šīs direktīvas 36. pantā, kurā tiek definēti šīs iestādes vispārīgie mērķi, ir paredzēts, ka tai jāveic visi piemērotie pasākumi, lai sasniegtu šajā pantā noteiktos mērķus, minētās direktīvas 37. pantā definēto uzdevumu un kompetences robežās, vajadzības gadījumā – ciešā sadarbībā ar citām atbilstīgām valsts iestādēm, neskarot to kompetenci. Starp šiem mērķiem šīs pašas direktīvas 36. panta g) punktā figurē mērķis palīdzēt garantēt patērētāju aizsardzību.
- 36 Ne no vienas no Direktīvas 2009/72 normām, kas minētas šā sprieduma 34. un 35. punktā, ne arī no kāda cita tās noteikuma neizriet, ka dalībvalstīm ir jāpiešķir regulatīvajai iestādei, izslēdzot jebkuru citu iestādi, kompetence attiecībā uz strīdu izšķiršanu ārpustiesas kārtībā starp māsasaimniecību lietotājiem un elektroenerģijas uzņēmumiem, it īpaši sistēmas operatoriem.
- 37 Tieši pretēji, pirmkārt, Direktīvas 2009/72 51. apsvēruma un 36. panta g) punkts apstiprina, ka tās piešķirtais mērķis regulatīvai iestādei – kā norādījis ģenerāladvokāts savu secinājumu 42. punktā – ir, sadarbojoties ar citām kompetentajām iestādēm, palīdzēt nodrošināt patērētāju aizsardzības pasākumu efektivitāti un īstenošanu, tostarp sūdzību izskatīšanu, un ka dalībvalstīm ir tiesības uzticēt uzdevumus saistībā ar patērētāju tiesībām vai nu regulatīvajai iestādei, vai citām iestādēm.
- 38 Otrkārt, kas attiecas konkrēti uz dalībvalstu pienākumu izveidot neatkarīgu mehānismu, lai nodrošinātu efektīvu sūdzību izskatīšanu un ārpustiesas strīdu izšķiršanu, Direktīvas 2009/72 3. panta 13. punktā izmantojot jēdzienu “kā enerģētikas ombuds vai patērētāju organizācija”, ir skaidri norādīts, ka izvēle attiecībā uz iestādi, kura izskata strīdus starp patērētājiem un elektroenerģijas uzņēmumiem, ir dalībvalstīm.
- 39 No visiem šiem konstatējumiem izriet, ka dalībvalstis var piešķirt kompetenci attiecībā uz ārpustiesas strīdu izšķiršanu starp māsasaimniecību lietotājiem un elektroenerģijas uzņēmumiem iestādei, kas nav regulatīvā iestāde, ja vien saskaņā ar Direktīvas 2009/72 preambulas 54. apsvērumu un 3. panta 7. un 13. punktu, kā arī I pielikuma 1. punkta f) apakšpunktu izraudzītā iestāde ir neatkarīga un īsteno šo kompetenci, ieviešot ātras, efektīvas, pārskatāmas, vienkāršas un lētas procedūras sūdzības izskatīšanai, kas ļauj īstenot taisnīgu un ātru strīdu izšķiršanu.
- 40 Tāpat dalībvalstīm ir atļauts piešķirt šo kompetenci regulatīvai iestādei, jo Direktīvas 2009/72 37. panta 4. punktā izmantotā vārdkopa “regulatīvajai iestādei ir vismaz šādas pilnvaras” norāda, ka tai var piešķirt citas kompetences, kas nav tieši minētas šīs direktīvas 37. pantā. Ja dalībvalsts izvēlas piešķirt šo kompetenci regulatīvai iestādei, no minētās direktīvas 37. panta 11., 16. un 17. punkta skaidri izriet, ka māsasaimniecību lietotājam ir jāatzīst “puses” statuss, kā arī tiesības celt prasību pret regulatīvās iestādes lēmumu.
- 41 Šajā lietā iesniedzējtiesa, Elektroenerģijas iestāde un Somijas valdība ir norādījušas, ka valsts iestāde, kas ir kompetenta izskatīt patērētāja sūdzību pret elektroenerģijas uzņēmumu, ir *kuluttajariitalautakunta* (Patērētāju strīdu komisija, Somija), kurā sūdzības iesniedzējam ir puses statuss. Turklāt šis patērētājs var iesniegt sūdzību Patērētāju ombudam, kurā savukārt šim patērētājam nav puses statusa. Kā izriet no šā sprieduma 39. punkta, šāda shēma nav pretrunā Direktīvai 2009/72, ja šādi iecelta ārpustiesas iestāde ir neatkarīga un īsteno šo kompetenci, ieviešot ātras, efektīvas, pārskatāmas, vienkāršas un lētas procedūras sūdzību izskatīšanai, kas ļauj īstenot taisnīgu un ātru strīdu izšķiršanu.

- 42 Elektroenerģijas iestāde un Somijas valdība arī ir norādījušas, ka Somijas tiesību aktos šai iestādei ir noteikts pienākums izskatīt tai adresētos izmeklēšanas pieteikumus un ka izmeklēšanas pieteikuma iesniedzējam ir nevis puses, bet gan informatora statuss, kas ļauj regulatīvai iestādei izpildīt savu uzraudzības uzdevumu. Tiesas sēdē Tiesa Somijas valdība precizēja, ka šīs iestādes iespējami pieņemtais lēmums šajā ziņā nav saistošs citām valsts iestādēm. Šāds risinājums nešķiet esam pretrunā dalībvalstīm noteiktajiem pienākumiem Direktīvā 2009/72, jo ar to var tikt izpildīti uzraudzības un kontroles uzdevumi, kas regulatīvajai iestādei ir paredzēti šīs direktīvas 37. pantā, nekaitējot tajā paredzētajām patērētāju tiesībām un it īpaši to tiesībām izmantot ārpus tiesas strīdu izšķiršanas procedūras, kas atbilst šā sprieduma iepriekšējā punktā atgādinātajām prasībām.
- 43 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Direktīvas 2009/72 37. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm netiek noteikts pienākums piešķirt regulatīvai iestādei kompetenci izšķirt strīdus starp mājtsaimniecību lietotājiem un sistēmas operatoriem un līdz ar to mājtsaimniecību lietotājiem, kuri iesnieguši sūdzību regulatīvajā iestādē pret sistēmas operatoru, piešķirt “pusēs” statusu šīs normas izpratnē un pēc šādas sūdzības – tiesības iesniegt prasību pret minētās iestādes pieņemto lēmumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 44 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/72/EK (2009. gada 13. jūlijs) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un par Direktīvas 2003/54/EK atcelšanu 37. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to dalībvalstīm netiek noteikts pienākums piešķirt regulatīvai iestādei kompetenci izšķirt strīdus starp mājtsaimniecību lietotājiem un sistēmas operatoriem un līdz ar to mājtsaimniecību lietotājiem, kuri iesnieguši sūdzību regulatīvajā iestādē pret sistēmas operatoru, piešķirt “pusēs” statusu šīs normas izpratnē un pēc šādas sūdzības – tiesības iesniegt prasību pret minētās iestādes pieņemto lēmumu.

[Paraksti]